WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА
КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:
ЗА СРБИЈУ . . . . . 6 дин. месечно
ОД ЈЕДНОГА БРОЈА . . . . . 0·10 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:
Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 61 | СУБОТА 9 ФЕБРУАРА 1891 | Година I

53 САСТАНАК

2 фебруара 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК
Димитрије Катић

СЕКРЕТАР
Витом. Младеновић

(НАСТАВАК)

(О буџету: Јован Авакумовић)

Главно је ово: за то што је г. министар финансија од железнице узео њене чисте приходе, ми данас видимо да нам буџет предлаже један зајам од 3 милијона динара нарочито за то, да се изврши набавка у материјалу, те да железница може да ради и да даде онај приход, који је предвиђен. Дакле, и тај зајам од 3,000 000 предвиђен је у буџету са ануитетом од 150.000 динара, што иде на отежање буџета и доказује финансијски положај наш. Морамо дакле да се задужимо и да плаћамо 150.000 ануитета за то, што министар финансија није хтео да остави железници довољно прихода, да може да набавља што јој треба, него је утрошио цео приход, а железницу оставио да мора да се задужује, да прави зајам од 3 милијона динара за своје снабдевање и одржавање.

У те елементе, који ће да створе дефицит, долази даље још једна установа, коју ћу само овлаш да поменем бојећи се да не штетим самој ствари. Има једна установа, којој се по 3 месеца не плаћа њена зарада. Због тога што се тим људими не плаћа излази једна подужица преко 2 милијона. Та 2.000000, то је дефицит за прошлу годину, а то ће бити и у овој години, јер се непрестано продужује.

Господин министар финансија рекао је јуче, да државна каса није дужна «Народној Банци» ништа; исплатио је, вели, све бонове. Ја не знам, како ја г. министар финансије то могао рећи, јер из званичних података знамо, да српска држава није платила за неплаћене купоне Народној Банци 77.000 динара, за неплаћене бонове 876.000 динара. Ово зна г. министар финансије, и чудим се, како може говорити, да држава не дугује Народној Банци. Међутим то се јасно види по извештају Народне Банке за последњи месец. У осталом лане у томе истом извештају има једна позиција, која изгледа мало чудновата; ну која, кад се добро у њу загледа, објашњава да ће бити још дуга тамо.

У последњем извештају народне банке стоји, да се на државне обвезнице дугује у злату 4,473.777 и 25 пара; у сребру 1,429.468 дин. и 10 пара, свега 5.903.245 динара и 35 пара. Већином те суме, које фигуришу на тим државним обвезницама дугује један странац, дугује један финансијер Г. Хоскије. Ја мислим да један странац у опште неће имати рачуна да узима из српске Нар. Банке око 6.000.000, да на њих плаћа 6% и да их даје на страни по 2 и 3%. Биће ту нешто око државе српске. У осталом што је мене побудило да то кажем, да доводим у везу тога финансијера с државом српском, то је, што је тај г. Хоскије извршио лане зајам од 26.000.000 у заједници с Нар. Банком. Према томе тешко да би он дуговао Нар. Банци око 6.000.000 и да на њих плаћа по 6%. Ну на сваки случај ја помињем ово с резервом; а ако г. министар финансије може да докаже да држава не дугује ништа више Нар. Банци од 876,000 дин., онда остаје толики дуг њој. Ну при свем том министар је погрешно рекао, да српска држава не дугује Нар. Банци ништа. Кад сам почео да говорим о односима Нар. Банке с државом српском, ту ми се дала прилика да поменем једну врло замашну, једну колосалну цифру, о којој готово, не готово, већ у истини нема рачуна по министарским извештајима пред нама. Ја сам ту цифру нашао у извештају г. министра финансије, којим је спровео овај буџет. Он у спроводном писму каже, да је прошле год. продао 38,325 обвезница лутријских. Коме је то продао, по што је продао, ми о томе не знамо ништа г. министар то прелази ћутке. То је међутим сума *преко 3,000.000 дин.* или тачно по цени како их је продао по 82½ динара, 3,198.725 дин. *и ми о тој суми не знамо ништа.*

Можда ће министар казати, да ће у 90 години у завршном рачуну рећи шта је било с том сумом. Ну ја држим, кад је министар финансије већ нашао за добро, а то је и коректно да помене у извештају свом да је продао 38.000 обвезница што чини преко 3.000.00 дин., онда је његова дужност била да нам у исто време каже по којој их је цени продао и шта је учинио с тим новцем. Тај новац није ни зашта друго био, *већ подмирница буџетског дефицита за прошлу годину.* Кад не би то било, ми бисмо тај новац имали у државној каси у готовом новцу. Међутим ја бих сам желео да је то; ну апсолутно ни помена нема, да у нашој државној каси стоји та сума. Ја вам кажем, да те суме у државној каси нема а министар нека каже, ако може, противно. Говорећи о тим обвезницама ја мислим, да је на сваки начин било некоректно и што је г. министар финансија те лутријске обвезнице, тај капитал од преко 3,000.000 продао једном приватном човеку испод руке. Тај је приватан човек узео те обвезнице за неке бечлије, а купио их је по цени од 82½ дин. једну обвезницу. Ми знамо од кад те лутријске обвезнице стоје добро. Будите уверени, да ти трговци, који су те обвезнице купили добили су од сваке бар по 2 дин. *Ту је изгубљено преко 70.000 дин.* за српску државу. Да ли је то био пут и начин да се продају обвезнице; или му је требало продати преко Нар. Банке, то је за мене споредна ствар; ну главно је за мене то: кад г. министар финансија спомиње у извештају за 90 год. 38.000 продатих обвезница, онда је требало да каже, је ли та сума сад у готовом новцу или је потрошена и ако, на што: а из-

весно је потрошена као што рекох, да подмири дефицит за прошлу годину. Ну да идем даље. Такво газдовање; такво финансовање, као што сам ја овде по званичним подацима у самим цифрама г. министра финансије преставио, узрок је, те ми непрестано идемо из зајма у зајам из дугова у дугове. Г. Драгиша Станојевић такође је поменуо то непрестано задуживање наше државе. Ну он је то урадио врло овлаш. Не знам у којој је намери он стрпао сва задужења у једну гомилу; казао у опште: како се задужујемо; како правимо дугове које је врло патриотски осудио. Ну кад је реч о томе дозволите ми да изнесем задужења, која су учињена у најскорија времена, да изнесем задужења, која су *учинили радикали*. Ево зајмова, које су учинили радикали, од како су на земаљској управи. Они су после савезне владе изгласали зајам од 30.000.000; други зајам за откуп монопола дувана 10.000,000 трећи; за откуп жељезничке експлоатације 26 666.000 четврти; за наоружање 10,000.000 пети; за откуп монопола соли 6.000.000; зајам за државну жељезницу 3.000.000 сад предлажу; имају привременог дуга 5.000.000 на бонове; оно што сам казао да дугују оној установи 2,000.000. Дакле без оних 6.000.000 код Народне Банке које нећу да метем вама у рачун, јер можда је имао г. Хоскиће рачуна да се задужује Нар. Банци; дакле скупа *радикали су задужили земљу са 101.000.000 динара*. Ово је чист рачун; ја би се радовао ако бисте ви доказали да је друкчије, јер би лакше било свима нама, а не само вама радикалима. *Ну без сумње толико сте ви радикали задужили ову земљу за не пуне три године ваше владавине.*

Г. министар финансије, подносећи овај буџет Народној Скупштини, разуме се да је знао колико се држава задужила, па да би згодније изгледало за радикале и владу, да се управо не би знало, ко је правио колико зајмова, метнуо их је све у гомилу. Г. министар финансије имао је сад доброту да не наброји ануитете на зајмове посебице; међутим прошле године набројао их је у буџету све и нарочито се похвалио тиме, како је буџет тачан и потпун, и како пре њега нису се у буџету рачали сви зајмови и ануитети. А као што видимо ове године г. министар пашао је за добро, да метне све ануитете у једну цифру од 19 милиона динара, не казујући редом оволико за ово, оволико за ово задужење. Наравно кад би се то казало, онда би се видео јасан рачун радикалног задужења, и некако не би изгледало згодно видети, да су и радикали направили зајам 101 милион динара!!

На послетку, то је ствар г. министрове тактике; цифра није порасла за то, ну на сваки начин, да је добро да знамо колико смо у опште дужни; добро је да се зна какви смо сви били управљачи у овој земљи. Ја држим да треба да се зна, како у томе стојимо, и за то сам сматрао за дужност, да изнесем, какво је стање нашег задужења под радикалима. У осталом ја нећу бити неправедан, ја ћу казати и колико су ову земљу задужили напредњаци, а колико либерали. Не бојте се за то, ја ћу све казати тачно (Чује се из већине: није потребно, знамо ми то). Либерали су за десет година владавине направили 30 милиона дуга, већином *унутрашњег зајма и то* због два рата, и добили *независност и ослобођење браће, и припремили проглашење Краљевине*. Напредњаци су нас задужили са 250 милиона динара за седам година. Кад сам почео о овим зајмовима да говорим, да специјално проговорим неколико речи о прошлогодишњем зајму од 26 милијуна динара, да проговорим за то, што је о њему говорио и сам министар финансија. Може бити ви ћете рећи, да то не спада у говор начелне дебате о буџету; ну пошто је г. министар финансије говорио о њему и лањске године, и пошто га спомиње и сад, да кажем неколико речи, како стоји у том погледу.

Г. министар финансија — као што се види из овог његовог извештаја од 3 новембра 1889 год., кад је тражио да му Народна Скупштина одобри зајам 26 милиона динара, — рекао је на шта ће да употреби тај зајам. Ви се сећате врло добро, да смо ми од стране опозиције били у једном делу противни том зајму. Казали смо да треба учинити тај зајам само оволико, колико треба исплатити жељезницу; а за остало што је преко тога, и што се тражило да се исплате неке подужице, ми смо казали: то не можемо одобрити, ено вам буџета, и оданде тражите, а нарочити зајам не можемо одобрити.

Г. министар финансија, да би вас убедио о потреби тог зајма, казао је да ће зајмом од ефективних 26 милијона динара исплатити: *железницу; све бонове у течају; сав дуг Народној Банци; лутриске купоне, дугове по текућим рачунима*, железнички мост, експропријацију и намирити трошкове око проширења и оправке жељезничке станице у Београду и Лапову. То су речи г. министра финансије, кад је хтео Народну Скупштину да убеди, да треба да одобри тај зајам.

Па мислите ли ви да је он то и извршио?! Ево садашњег извештаја, у коме он каже: рачуни о томе налазе се пред Главном Контролом; кад буде Главна Контрола готова, *она* ће поднети свој извештај о томе. Шта то значи, кад министар једне године цитира на шта ће зајам употребити, а друге године заклања се за Главну Контролу и вели: она ће вам рачун казати?! Г. министар финансије, кад је примио по том зајму суму новаца, и зна на шта треба да је потрошио он је смео и потрошити тај зајам само на то, и пошто зна на шта је потрошио, треба и нама да изнесе тај рачун; да видимо и ми да ли је употребио зајам на оно, на шта је Скупштина одобрила, а не на што друго. То што Главна Контрола има да поднесе рачуне, то је по Уставу друга ствар. Министар финансије има дужност да поднесе рачун о *свом* раду; а Главна Контрола подноси рачуне од *своје стране* после две године, да се види како су текли државни расходи. Дужност Главне Контроле не ослобођава министра, да и он не изврши своју дужност, да нам каже, шта је он урадио. Као што рекох на сваки начин, не може бити да г. министар финансија не зна, где су му те паре; нема места да се заклања за Главну Контролу. Међутим ја вам могу казати, по званичном извештају Нар. Банке нису плаћени сви купони, остало је 77.000 динара, и ако је министар приликом дебате о оном зајму обећао, *да ће их све платити*. Тако исто знам да нису плаћени сви бонови, и да их има неплаћених 750.000 дин. То је свега 827.000 дин. После, познато ми је, да није проширена станица у Београду и Лапову. Ни ту дакле зајам није потрошен по закону и скупштинском одобрењу. Ја знам да није ударено ни мотиком на проширењу станице у Лапову. Дакле ове суме, које су нарочито и на те циљи одобрене, нису употребљене на оно, на што су одређене. А биће тако и још из тог зајма.

И ја на ово ударам гласом, нарочито за то, што се зна да се по Уставу не сме ни једна сума, одобрена буџетом или законом за једну циљ, утрошити на што друго. То нарочито вреди код зајмова, који се за посебне циљи закључују.

Као што видимо, закон није извршен, зајам није употребљен онако, како га је Скупштина одобрила. Г. министар није извршио оно, што је Скупштини обећао; потрошио је новац на нешто друго, или отворено говорећи, на попуњавање дефицита, као што сам вам и лане казао, да ће бити да тај зајам није употребљен онако, као што је г. министар обећао, и то налазимо и у извештају и спроводном писму г. министра финансије, за овогодишњи буџет. Поред тога да се још запитамо, како је извршен тај зајам?; да ли га је министар извршио, по оном курсу и интересу, који је Скупштина одобрила, или нас је тај зајам стао далеко више. Ви знате, колики је курс и интерес Скупштина одобрила. Ја вам могу рећи, а на послетку кад Главна Контрола поднесе рачуне, или до године у завршном рачуну, видићете да је *прескорачена* цифра, коју је Скупштина одобрила за то. Жупсанси и интереси, плаћени су много више, зато што је министар финансије узимао привремене позајмице и на њих плаћао интерес кредиторима. Не знам хоћу ли се преварити, ну биће да ће интерес са жупсанима и иначе бити до 17%, а не као што је одобрила Скупштина. У осталом ја то кажем; ви ми сад можете и не веровати; ну кад будемо били у стању да дигнемо завесу са тих рачуна, а то ће бити до године, онда ћете се и ви уверити, да је овако ка што рекох.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Као што знате ми се овде непрестано уздамо и очекујемо, да нам наше дефиците, да нам ону равнотежу, која треба да постоји у буџету, поправи приход од жељезнице, монопола дувана и соли. О самој железници ја сам казао како у том погледу стојимо; казао сам да смо дошли да морамо да се задужујемо са 3,000.000 динара, трошећи њен приход на друге буџетске позиције. Ну о монополу дувана и соли сада ћу да проговорим, те да видимо какви су ту резултати у самој ствари, а не по самим приходима *на хартији*, не по самом буџетском предрачуну, већ како је доиста у ствари. Ми доиста имамо сад од монопола дувана и соли више прихода; ну не треба заборавити *како* се добија тај приход. По закону 1885 год. плаћало се произвођачу дувана на најлошију врсту по 1 дин. од једне киле; сад се толико не плаћа ни за најбољи дуван. Сем тога по закону, који је Скупштина прошле године донела, данас је оптерећен баш онај дуван, који народ пуши, најскупљом ценом а то је дуван најлошији. С једне стране законом о монополу дувана спречено је сејање дувана, фактични је скучена производња, те се народу не даје прилика да заради као што је некада могао да заради: с друге стране малим ценама онога дувана, који ниш народ највише производи, а великим ценама дувана, који народ троши, учинило се да је тиме највише оштећена наша сиротиња класа. Ето отуда је тај велики приход од монопола дувана. Да ли је то корисно газдовање или не, ја мислим да ћете и сами увидети; а што се мене тиче, ја у томе имам своје познато мишљење, ја сам против таквог стварања прихода од дуваном.

Исто то вреди и о соли, цена је соли повишена, и на тај начин приходи су повећани. Ту опет разуме се, долази то да нарочито најсиротнија класа највише терета сноси. Сад ако је вама познато да на тај начин повећавате државне приходе, то је ваша ствар.

Ја сам мало час казао да ћу у току говора доћи и на позицију диспозиционог фонда. У овом погледу ја мислим да је добро да се запитамо: како смо у томе стојали пре, а како данас. Ова позиција има два назива; један је назив ванредни трошкови, а други је назив достојно заступање Србије. До доласка радикалне владе обе ове позиције имале су један назив и на њих се трошило 100000 дин. Прошле 1890 год. ванредни су трошкови остали опет 100000 дин. а трошкови на достојно заступање Србије порасли су на 300000 дин., те на тај начин ми имадосмо 400000 дин. на те две позиције. Ове године сам одбор финансијски додао је још 200000 дин. на ту позицију. На тај начин даје се сад радикалној влади 600000 дин. на те трошкове и достојно заступање.

Ја нећу никога да сумњичим; нећу да идем за онима, који су бацили овде — онде сумњу, откуд да одбор финансијски и радикали буду толико галантни, те да сами преко воље министрове, повишују ту партију. Само имам да кажем, да кад бих видео да је доиста наше буџетско стање добро и да је држава наша како треба заступана, не само да би сам дао тих 600000 дин. већ би сам дао на ту цељ и више. Кад би се доиста видело; кад би се опажало да радикална влада од како јој је дато 300000 више на те цељи, показала достојне резултате, ја не само да бих више дао 200000, већ и 500000 дин. Ну на жалост не види се ништа сјајније и боље но што је било под пређашњом владом, која је могла Србију достојно заступати и која ју је и заступала само са 100000 дин. на ту цељ. Садања влада има на то 600000 дин., а резултати нису оправдали то трошење.

После овога долазим на једно питање, које је особене природе, а које је такође узрок те је наш буџет овако знатно порастао. То је питање о пенсионарима. Да се бацимо мало у прошлост. Кад је 1880 год. либерална влада одступила, онда је буџет пенсионара био око 300000 дин.; у 1881 год., кад су радикали са напредњацима ишли руку под руку, видимо да је тај буџет скочио са 200000 дин. То је фактично стање *тадашњег* буџета, јер ту је буџет, који се не може порећи. Толико је дакле за годину дана тај буџет скочио, за годину дана вашег ортаковања са напредњацима. 1887 године, кад су напредњаци одступили, буџет пензионера износио је 857000 дин. То је руковање напредне владавине, које сте ви потпомагали имајући заједничке *потписе* с њима. Дакле овај је пенсионерски буџет од 857000 затекла савезна влада после напредне. А прошле године видимо да је цифра буџета на пенсије 1,891.781 дин. Сад се још тражи повишица на пенсије 393669 динара. Молим вас да се запитамо зашто је то и од куда је то? Оставимо прошлост и хајде да узмемо од кад сте ви дошли на владу?!

Питање је зашто је буџет од 850000 дин., који је *савезна* влада затекла, зашто је повишен онако огромно под радикалима? и нарочито за што је радикална влада од лане до сада повисила га још са 393.669 динара?! Зато је повишен, што су ваши министри радили и ваш доскорашњи министар унут. дела, био толико поштен па отворено казао: — хоћемо да чистимо из службе државне све што није радикал. Ето за то је буџет пензионара порастао (Чује се: није истина). Истина је, и ја велим, ова земља није чисто ни либерална, ни радикална, ни напредњачка; ми смо сви синови оне земље, ми писмо овде за то, да терамо један другог из службе на терет буџета пензионара, већ сви треба да радимо за отаџбину. Ви сте на против само партизани; радили сте тако, да сте ви на највиша места поставили своје људе, да сте за окружне начелнике узели људе, који су били механџије (Жагор). Касапе сте постављали за капетане, кројаче и бербере за писаре, а људе спремне, младе и подобне ставили у пенсију!! Министар унутр дела отворено је признао, да хоће да чисти из службе људе из других партија. То је рађено по свима струкама државне службе. Да би то могао да изврши, да би могао такве ваше људе унапредити, морао је људима из противних партија дати пенсију. Шта више ваш је министар држао дуго и дуго непотписан онај закон, који смо ми овде изгласали о квалификацији окружних начелника, и тек, пошто је и бивше механџије понамештао за начелнике, он је потписао и обнародовао тај закон. Је ли то паметан начин управљања — изволте ви рећи. Ви ћете можда то одобрити; ну неће то одобрити људи, који нису партизани; они неће одобрити, да се партизани награђују, а буџет пензионара повишава.

Ви се мало час осмењусте, што поменух вашу дружбу с напредњацима. Ну не треба се смејати, кад вам се пребаци истина. Ја ћу пред вама поменути једног вашег првака, који је данас у Народној Скупштини, те да видите, каква је била његова прошлост, у времену кад сам поменуо ону вашу дружбу с напредњацима.

Тај ваш први био је најпре омладинац; после је био либерал и будите уверени исто је тако под либералном владом писао адресе скупштинске већине, као што је и вама радикалима писао (Жагор. и смех).

Кад се основало «Видело», он је био један од сарадника „Видела".

(Потпредседник — говорите о буџету, молим вас.) Ја говорим о пенсијама и то стоји у вези с буџетом. Дакле сад такви прваци, дружбеници напредњака, налазе се међу вама. То узгред; а сад да идем даље. Министар је водио рачуна једино о својим људима — о радикалима, и за то је пенсионовао либерале и људе из других партија, а метао је радикале на њихова места. Је ли то за државну касу корисно — за вас радикале сигурно јесте; ну за касу је то терет.

Говорећи о прошлости, дозволите да у упоредим и буџете из прошлости. Разуме се ја ћу вам прво поменути буџет либералне владе. Буџет либералне владе био је 1880 год. овакав: 19,780.929. *И то је био буџет без дефицита.*

Напредњаци су оставили буџет на 44,000 000; прошле године је радикална влада повисила га на 46,000.000; а ове године под радикалном владом пеће се на 57,000.000. Та је разлика између нас и вас господо радикали. И ако хоћете, ако налазите, да је за земљу корисно, да се у свакој прилици по бојама и партијама делимо, онда ево разлике између нас и вас. Ми смо имали буџет од 19,000.000; напредњаци 43.000.000, а ви 57,000.000 (Жагор). Ја нећу да кажем, да се ми можемо данас вратити у оно сретно доба, да буџет сведемо на 19 милиона. То не можемо за то, што су *други* и све више и више пели буџет, те је сад оволики. Ја додајем ануитет од 19 ми-

www.unilib.rs

лиона динара овом буџету, додајем ту отплату дугова узроком других, а не либерала, поставшу, додајем то нашем лебаралном буџету, сумирајте то па ћете видети, да ће изаћи буџет од 41 мил. Ја сам и прошле год. казао, да је то цифра, коју ми треба да бришемо да је то буџет, који може да нас избави из беде и невоље; који може да нас извуче из дугова, који су на сваки начин несрећни за ову земљу. И ми ако желимо добра овој земљи, ми треба да тежимо да се буџет сведе на ту цифру. Ну ми шта чинимо?! Место тога, ви повишавате сад буџет од 46 на 57 милиона. Куд ће то одвести? Код оваког стања финансијског, ја вас молим да видите шта предлаже већина одборска. Какву уштеду предлаже она? Предлаже нам уштеду од 764739 динара! Ја не знам како да се изразим о овоме. Кад видим, да министар од прошле год. повећава буџет расхода са 10 милиона, а већина одбора налази, да се одужила отаџбини, кад прави ту уштеду од неколико стотина хиљада, мора човек горко да се насмеши!! Ако бисмо дотле дошли, онда би боље било зажмурети па све одобрити; пек се зна, да бар нисмо ситничарили. Одборска мањина доиста уштеђује 6,253.791; ну по моме мишљењу ипак треба да се усвоји извештај већине ни мањине.

Није поможено држави и нашој финансији, ако умањимо буџет, ни како је одборска већина ни мањина предложила. На против, ми треба тачно да пронађемо *суму прихода*; да утврдимо, колико је доиста прихода па према томе да одредимо и суму расхода. Онда бисмо дошли као што рече отац Арсеније — до оне изреке «колики ти је губер онолико се и пружај», ну који опет усваја мишљење одборске мањине, да се задовољимо буџетом од 51 милиона динара.

Па лепо, господо, кад сте ви задовољни с буџетом од 51 мил. питам вас; што сте до јуче викали, како је буџет напредњачки од 43 мил. велики. Кад су били напредњаци на управи било вам је много 43 мил.; а сад, кад су радикали, није вам много ни 57 милиона динара буџета!! Није ли то недоследност?!

Не, браћо, ми треба у оцени буџета да пођемо другим путем, који је једино правилан.

Ја не могу тим путем да пођем и мислим, ако хоћемо озбиљно да створимо сталан ослонац нашем буџету, да треба да пођемо другим путем, а не оним, који је одбор узео и којим се досад у нас увек ишло при претресању буџета, т. ј. да крешемо расходе и тим путем да смањујемо дефицит.

Правило је, и тако треба радити: да се прво види колики је приход, да се тачно то утврди, па онда је лако одлучити се за буџет расхода. По Уставу ми смо данас у положају да то можемо да утврдимо према познатим приходима по извршним рачунима прошлих година.

Кад је одређивана сума прихода требало је према томе изречно казати, који су ти сталии приходи, па према њима да се одређују и расходи. А ако буде потребе за веће расходе, Народно Представништво тражиће начина како ће те веће расходе и одкуда да плати. Приходи нису већи по овом буџету; расходи доиста су већи и апсолутно је немогуће да их приходи покрију, за то треба да размислимо о путу, којим ће се то исправнати. Нико од нас неће бити противан да да држави оно, што јој треба. Само хоћемо да имамо правилну основу буџета, а не да у исти стављамо произвољне приходе, а само расходе правилно да означујемо. Кад сам о том почео да говорим, дозволте ми, да кажем неколико речи, што се тиче оног прихода од 35,000.000, да ли њега смемо употребити за основицу буџета, или морамо да узмемо мању цифру.

Г. министар финансије одговарајући г. Драгиши Стаћојевићу казао је, да је приход од 89 године био 35,000.000 и кад се томе приходу дода бруто приход од железнице, монопола дувана и соли, онда ће, вели, бити приход преко 50 милиона; а кад се тој цифри дода и она сума дефицита, коју сад и министар признаје, онда ће се приходи с расходом изравнати. Ја сам чуо говор г. министра финансије; он као човек спреман, који рукује с државним финансијама, рече, да овом приходу од 35,000.000 који је био 89 године, треба додати приход од *железнице и монопола*, па ће се добити приход за 91 годину. Ну да ли је тако?! Г. министар или је мислио да ми не знамо, и не можемо знати, к ји су саставни делови оне суме прихода од 35,000.000 или да је њему слободно рећи све. Зар он мисли да ми не знамо да су у ту суму прихода од 35,000.000 ушли и приходи од монопола дувана, соли и железнице у 89 години. Вара се, ако тако мисли. Тим приходима од 35,000.000 треба да дати само онај вишак, што га имамо сада у приходу од железнице, монопола дувана и соли, или треба одбити ону суму, коју смо имали од железнице, монопола дувана и соли у томе приходу од 35,338.000 динара. Ми смо пређе имали у 1889 години по завршноме рачуну од дувана, соли и железнице 2,226.698 динара и 37 пара. Ово треба одбити од горње суме и остаје 33,111.301 дин. и 63 паре. Додајте овоме *вишак* тих извора за 90 год. што износи 6,514.162 динара, на ћемо тек онда имати праву цифру прихода за 1890 г., а то ће изаћи на 30.675.463 дин., или према буџету од 47 милиона *дефицита осам милиона динара*, и да су сви остали приходи тачни; а то је толико колико сам вам и лане казао. А ове године са бруто приходом од 15 милиона чини свега 48.111.301 динар. Не варајте се људи, немамо тако прихода, како је стављено сада у буџет; за то немојте давати веће расходе, но што може наша земља да издржи. Управљајмо се, према правом приходу, ако хоћемо да су нам рачуни чисти.

Молим вас, кад прелазим да говорим о уштедама одборске већине и мањине, нека ми се не замери, што не могу све појединe позиције тих уштеда да цитирам, као и оне на којима би ми требали да штедимо. Ја ћу да наведем само неколико позиција уштеда из извештаја одборске већине и мањине, те да видите, како оне изгледају. На прилику, они су уштедили прво на *благодејанцима* 30.000 и неколико стотина динара; друго на чување врањске границе 2.000 дин.; треће код управе вар. Београда, на хватање злочинаца 2.000 дин. Дакле као што видите хоће да се уштеди на сиротињи, на благодејанцима и на чување границе и земље од злих људи!! Сви знате, какву нужду, какву невољу, трпи та наша сиротиња и како жудно она ишчекује да прими то благодејање, па и већина и мањина одборска хоће ту да штеде. Ја мислим, да је то позиција на којој најмање треба штедети и шта одбијати. Тако исто на чување границе врањске и на хватање зликоваца код управе вароши Београда одборска већина и мањина хоће да штеде; а ту такође није требало штедети. На против имало је других позиција, где је требало већу пажњу на штедњу обратити, а не овде, где штедњи није имало места. Што већина и мањина нису обратили пажњу на ону позицију од 10.000 дин., која је код управе вароши Београда на тајне органе власти. Молим вас, запамтите добро, да никад до данас у Србији у управи вар. Београда није имало у своме буџету *ни једног гроша на ту цељ*. Први пут сада заводи радикална влада 10.000 дин. на *шпијуне* код управе вароши Београда и одбор већине, па и члан мањине не укидају ту суму, већ су нашли да укидају ћацима благодејање, укидају за чување врањске границе и за хватање лопова код управе вар. Београда. Ако је то пут за штедњу, онда нека вам је на част таква штедња.

Већ сам скоро при крају говора; за то неће бити сувишно да у кратко сведем, као што сам казао мало час, слику нашег дефицита како овај изгледа по буџету за 90 год. и за 91 год.

По завршним рачунима највећа цифра прихода достигла је до 35,000.000 у коју суму ушли су и приходи железнице, од монопола дувана и соли. Прошле године министар је предвидео, да ће од железнице и осталог бити прихода 6,564.162 дин. То је рачун чист; то је по самом његовом пројекту од прошле године. Ту као што рекох, треба да одбијемо ону суму, која је већ ушла у оних 35,000.000 и онда ће та сума сићи на 33,111.301 или са чистим приходом за 1890 год. од 6,564.162 дин., излази да ће бити целокупан приход 39,675.463. А према томе лако је сказити суму дефицита према прошлом буџету око 47,000.000. Одбијањем те две суме, ви ћете видети да се ја прошле године нисам преварио у рачуну, кад сам вам предсказао према расходу и приходу цифру дефи-

www.ius.bg.ac.rs

Онде ће бити места да поменем, како је министар прошле године рекао, да ће дефицит бити око 3,000.000, а јуче казао да ће бити 5,000.000 и више. Међутим ја тврдим, као што сам и лане казао, да је дефицит између 8—9,000.000 динара.

Сад кад имамо цифру дефицита за прошлу 1890 годину према приходу, који по самим завршним рачунима стоје, ви ћете лако моћи доћи до цифре дефицита, која ће бити у овој години.

Буџет је ове године повишен од 46 на 57 милиона. Рецимо да ће бити бруто прихода од 14—15 милиона, онда ви опет у најбољем случају морате и ове године имати дефицита око 9,000.000 динара. Строго рачунећи и ја сам одбијајући уображене приходе, нашао онако као и г. Драгиша, да ће бити ове године дефицита око 14,000.000 дин. Ну да не би сам био претеран и неправедан при оцени, ја сводим дефицит на 9 милиона динара. То је сигурна ствар да је то најмањи дефицит, који ће бити у буџету за 91 годину. Да ће тако бити налазим ослонца и у томе, што је лане г. министар тврдио да ће дефицит бити 3 милиона, а сада вели да ће бити 5, дакле постепено прилази тој суми дефицита од 9 милиона.

Да овај буџет мора да има бар 9,000.000 дефицита налазим доказа у још једноме факту, који је изишао већ на јавност.

Г. министар финансије поднео је предлог о изменама и допунама закона о непосредној порези. Истина данас није реч о том закону, но ја ћу из тога да изведем само потврду мог гледишта. Г. министар казао је, да се тим изменама закона оптерећује само имућнија класа, а да се не оптерећује сиротиња, а не стоји тако. У тим изменама, које сам прочитао има ова једна одредба, да се лична пореза повиси 35 на сто. У место досадашње личне 24 динара сад се повишава на 35 по сто према непосредној порези. И да не говорим о другим изменама и допунама, доста је само то повишење личне порезе, па да вас уверим да и сам министар не верује у сигурност предложених прихода, кад тако тереши личну порезу.

Да ли се тиме хоће да удара на само имућну или и сиротињу класу, то је лако видети, ту ће и богати и сиромаси да плаћају по 35% од своје непосредне порезе. Сиромах или богат један је рачун. Дакле, овај дефицит доиста неће бити онакав, као што вам представља министар, иначе ни вама радикалима а ни министру финансије, као радикалу, не би пало на ум, да иначе повишавате личну порезу. Ми сви знамо, да смо до јуче викали и осећали да је порез велики; па кад при свем том ваш министар финансије долази на то, да личну порезу повишава, томе ће сигурно бити узрок, што зна, да неће добити оне приходе, које је у пројекту буџета предвидео, да неће бити предвиђене сразмере између прихода и расхода. И за то он ту разлуку, тај дефицит хоће да покрије новим повишењем порезе. То је ствар тако јасна, да о њој не треба више говорити.

Поред тога г. министар финанције и у самоме пројекту буџета поменуо је још један извор, који ће му покрити дефицит. То је нека „нова“ трошарина, од које је ставио у буџет 1,4000.00 динара. Ова рубрика није ништа друго, него прикривање дефицита, трошарина је и лане у буџету била, па ако је то сигуран приход, онда га је требало метути напред а не онде где се попуњава разлика између прихода и расхода. У осталом, док не изађе закон о трошарини, дотле не можемо с тим рачунати као *приходом*, већ само као *средством за покриће дефицита*.

Ја, дакле, према свему овоме, што сам вам рекао, налазим да је овај наш буџет, овако како је изнесен, на једној нездравој основи; и да је рад и већине и мањине одборске ишао неправилним путем у оцени овог буџета. Нити нам је министар дао сигурне податке о приходима; нити се одборска већина ни мањина старала, да те податке прикупи. Они нису према свему томе и прошлогодишњим приходима проучили овај буџет, те да би са што више вероватноће одредили и приходе и расходе. И министар финансија, и већина и мањина одборска оставили су у овоме буџету уображене приходе, а оставили су такође и расходе, који нису казани; у опште оставили су целу зграду тако шупљу и провидну, да кроз њу мора да проће и проћи ће дефицит од 9 милиона, ако усвојимо овај буџет. Ја сам вам и лане казао, да ће прошлогод. буџет имати дефицита толико и дефицит се показао. Ја би се радовао, ако се моје мишљење о овогодишњем буџету не би потврдило. У осталом ја вам за сада и не могу више доказа изнети без завршнога рачуна за 1890 годину, Међутим, у сваком случају мислим да сам извршио само своју дужност, кад сам разложио, да ће у 90 години бити оволики дефицит. Ја сам до тога дошао скупљањем прихода од жељезнице, који је изнео око 7 мил. динара, са приходом у 1889 години од 32,000.000 и резултат је тога као што сам и лане говорио. Па може ли данас о томе ко сумњати према извештају госп. министра финансије и завршноме рачуну за 1889 годину, но самом буџету за 1890 годину?! Сме ли се и данас ко још варати да прошлогодишњи буџет нема 9 мил. дефицита, не узимајући ту у рачун, што је од железнице узето све па се она сад задужује?! Та и сам увиђам да за овогодишњи буџет не могу тако очигледним подацима да вам потврдим то исто; ну као што показује изложени рачун напред при свем том је још сад појмљиво да се данас вара ко мисли противно; до године, Боже здравља, и вама ће позитивни докази потврдити, да је дефицит овога буџета око 9 милиона динара. А кад то знамо; када је то сигурно; кад то не можемо и не треба да крије мо — јер ако крије мо, крије мо противу својих интереса, — онда ми на првоме месту, без призрења на партије, треба да се побринемо, да овај буџет ставимо на здраво земљиште, а то ћемо само тако учинити, ако буџет прихода тачно проконтролишемо по прошлогодишњим подацима; ако из буџета прихода избацимо све сумњиве и све уображене приходе и изворе; ако из буџета расхода избацимо оно, што нам прикрива дефицит. Само тако радећи можемо добити праву цифру државних прихода, можемо утврдити расход према нашем стању. Браћо, наша је света дужност да то урадимо. Па ако видимо, да нам државни приходи доносе мање, но што државне потребе захтевају, ми ћемо као Срби и патриоте, наћи пута и начина да томе помогнемо, нарочито, кад се тиче наших народносних интереса и задатака. Ну не треба противним радом сами себе да варамо; да уображавамо, да имамо великих прихода, и да према тим уображеним приходима повишавамо расходе. Докле то будемо радили, ми ћемо из године у годину ићи из дуга у дуг, из зајма у зајам, а то је зло, које не смемо отаџбини приредити. Смете ли ви примањем овако нетачног буџета будућности погледати у очи. Зар се не бојите да ћете једног дана дочекати, да вам они, који после вас дођу, кажу: „ово су они, који су нас упропастили“?! (Одобравање код опозиције и са више клупа посланичких).

Министар финансије Мих. Вујић — Ја нисам мислио да поново узимам реч још сада, но пошто је г. Авакумовић говорио о многим стварима, о којима ја ништа не знам и о којима ја у колико се сећам нисам ништа ни говорио, и пошто је за мене говорио т. ј. претпостављао да и ја мислим онако и да је у ствари онако, као што он каже, то ја морам да се вратим на његов говор и да потврдим оно, што сам пређе говорио и да кажем оно, што сад о томе мислим а што сам у осталом и пређе увек мислио. Г. Авакумовић говорио је врло дуго; ја нећу тако дуго да говорим с тога, што кад би ушао у оне појединости у које је он ушао, ја бих могао да говорим не као он 2 сата, већ равно 20 сати. Он је узео позицију по позицију па их је претресао, чинио је оно што је чинио финансијски одбор а у исти мах он је радио оно, што ни у финансијском одбору није рађено, т. ј. претресао је историју многе ситне позиције. Све је он то удесно на своју воденицу. За то кажем, да би ме далеко одвело, кад бих ја улазио у те појединости. Ја ћу да говорим о стварним питањима, о ономе што је најважније, о оним замеркама г. Авакумовића, које по моме најдубљем уверењу просто речено не стоји.

Пре свега г. Авакумовић у почетку свога говора тумачно је Народном Представништву оно о чему сам ја говорио, зашто је буџет за 1891 годину повишен на 57,000.000 и вели да сам ја казао, да је повишен само због бруто расхода и ништа

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

више. Ја то нисам казао јер то је било јуче, и ви се сви зар тога сећате. Ја сам јуче изнео цео рачун и морам опет у кратко да тај рачун поновим. Ја сам казао: оно припада на бруто приход а ово припада на партију повишених расхода по стручним буџетима. Ви се тога сећате, то је јуче било. Ја сам поменуо да је укупно увећана цифра према прошлом буџету 11,500.000 и неколико стотина динара. Казао сам да $^2/_3$ ове суме падају просто на то што је узет бруто приход од монопола дувана, монопола соли и жељезнице, што чини 7,200.000 дин. а то је дакле $^2/_3$ од целокупног увећања буџетске цифре, ето то потиче отуда што су унесени бруто приходи у буџет, бруто-приходи који нису морали бити унесени, но које сам ја могао са свим да изоставим. Даље сам казао да 400.000 долази на већи ануитет зајма за откуп експлоатације жељезница а то долази отуда, што онда још није био вотиран тај зајам, па је метута приближна цифра. Даље метуо сам привремени прирез на наоружање, што нисам морао метнути (Велизар Кундовић: зашто нисте морали метнути?). За то што је то привремени прирез ја га нисам морао уносити. Међутим он је унесен и у буџет прихода и расхода. Казао сам даље, да је на пенсије услед промене Устава дошло 393.000 дин. Свега чини 1.400.000 дин. Остаје сума као што сам јуче казао 2,917.151 дин. И то је стварна разлика. Позивам г. Авакумовића да потврди да сам јуче то казао, позивам га да сравни буџет са мном, па ако неће да је неверан ја ћу признати да сам погрешио. Казао сам још јуче како је састављена та стварна разлика: на Министарство Народне Привреде долази 1,764.000 дин., на Министарство Просвете 250.000 а на сва остала министарства долази 890.000 дин. Не само г. Авакумовић, него и сва господа из опозиције, која су јуче говорила, говорила су у томе правцу, да би утели буџет без дефицита, шта више г. Авакумовић казао је не вреди сецкати, него дајте стварне приходе и расходе, па да буџет поставимо на једну сталну основу. Кад је реч о томе да нећемо буџет са дефицитом, онда и ја се стављам на то гледиште, на које се поставио г. Авакумовић и други, и ја велим нећу у буџету дефицита, јер мени је као министру финансије најгеже, кад има у буџету дефицита. Ја сам то исто питање унуњивао и мојим друговима да би желети било да нема дефицита или да се дефицит бар сведе на најмању цифру и тражио сам од њих да према томе своје струке буџета смање. Зато су неколико пута стручни буџети враћани дотичним министрима на смањивање. Ја сам рад и ако хоћете имам амбицију да изађем пред Скупштину без дефицита, али кад већ дефицита мора да буде онда хоћу да изађем с отвореним дефицитом. Могао сам да изађем пред Скупштином са буџетом без дефицита, као што се до пре 2 године изашло, шта више да има још и суфицита ма да га никад није било но је увек било дефицита на 10,000.000.

Није дакле питање хоћемо ли или нећемо ли дефицита, него можемо ли према стварним потребама државним и постојећим приходима да склопимо буџет без дефицита. Ја вам одговарам и јуче сам то казао, да ми данас то не можемо. Сво је питање колики је дефицит. Дефицит је одиста жива рана на државном телу. Та болест, та рана, она је на жалост стална појава у свима државама Европским. Шта је задатак једној паметној једној увиђавној управи? Једној влади, која води рачуна о интересима своје земље, задатак је тај да та рана не нарасте толико, да постане смртна. Казао сам да је дефицит од 10,000.000 опасна рана, и да прети смрћу државноме организму. Казао сам јуче да је дефицит сведен испод половине враћањем прихода монопола дувана и соли и жељезнице, сведен је на 4,000.000. То показује завршни рачун 1889 год. који је пред вама, јер на 1888 год. дефицит показује преко 10,000.000 дин. дакле донста је дефицит сведен на цифру мању од половине. Казао сам даље, да државне потребе, државни расходи расту и нека тај дефицит од 4,000.000 дин. нарасте са још 1,000.000 динара, чак нека нарасте и до 6,000.000 опет је то велики корак унапред. Међутим узрок је томе тај, што се државни приходи не наплаћују на време.

Ја сам јуче поменуо и данас понављам да у мојој власти није, да ја тај дефицит збришем некаком тајном вештином.

Ја питам господу, која кажу да неће дефицит, да су одлучно противни дефицигу, да ли то сад може да буде, а и ја кажем да нећу дефицит, нека само не крију своју тајну, већ нека нам кажу и рецепат. Да сведем питање на онај пут којим треба да иде, а то је да се дефицит даје само уништити или новим приходима или јаким уштедама. Ја се обраћам г. Авакумовићу на оно, што он вели и пребацује нама као неко сецкање буџета и молим га да он предложи Народној Скупштини не сецкање већ или да се војска сведе на половину, ако налази да је положај Србије довољно обезбеђен: или нека предложи да се основне школе могу из државних руку пренети на општинске, или ма какав други предлог, који ће ићи на јаке уштеде, па ако се Народно Представништво сложи са тим његовим предлогом, онда нека г. Авакумовић прими на се и улогу министра, који ће да то изведе и буџет на тај начин, укидањем војске или државних основних школа, поставити у равнотежу. Ја би само тако могао да разумем пребацивање његово т. ј. тако да он, нападајући дефицит, у исти мах предложи и мање уштеде, којима би се без икаквих нових жртава могла да постави буџетска равнотежа. Ми не налазимо да интереси државног опстанка и развитка Србије дозвољавају, да се таквим уштедама врати равнотежа. Ми имамо данас да оценимо оно, што мора држава да изврши и ценећи приходе које данас Србија има, а сравњујући их с расходима, ја тврдим да ми имамо данас дефицит од 5 милијуна динара, и тврдим овде јавно пред г. Авакумовићем, да је се тај дефицит од 5 милијуна динара донста показао у години 1890-тој, показао је се најбоље у ануитетима, а зна̂е га и Скупштина, кад завршни рачун дође пред њу. Ја нисам имао могућности ни рачуна да прикривам неке дугове тајним зајмом, без одобрења Народ. Скупштине, јер нисам толико малоуман да то чиним кришом. Дефицит за 1890 г. огледа се на мањку на ануитетима и ми тај мањак дугујемо онима, који су га за нас платили а то је Берлинском Трговачком Друштву.

Ја знам да ми редовно покривамо наше унутрашње расходе и ако по некад застајемо, застајемо за 2, 3 недеље, знам дакле да су сви издаци по буџету извршени и да само имамо дефицита на ануитетима, и то је тај досадањи дефицит у 5 мил. дин., који ако се до завршетка рачунске године не смањи, неће се повећати.

Г. Авакумовић каже даље, па и ако г. министар није био дужан да нам изнесе завршни рачун за 1890 годину, он је ипак требао то да учини. То је он у половини свога говора напоменуо а тиме је и завршио свој говор. Но г. Авакумовић заборавио је да завршни рачун може да буде склопљен тек онда, кад се добију по закону о буџету сви завршни рачуни начелстава и других надлештава, ти рачуни имају да се пошљу министру тек до конца априла. Но г. Авакумовић треба једном да зна или да упамти оно, што сам и лане казао, а то је да има разлике између буџетске и рачунске године; треба да зна, да се рачунска година свршује тек концем априла ове године и да дотле ни једно начелство није дужно да те извештаје пошаље. Ја не знам дакле како г. Авакумовић може то да тражи, кад закон даје права рачунополагачима да то дотле не морају да учине, онда како ја могу ту услугу г. Авакумовићу да учиним, кад начелства нису дужна да мени ту услугу раније учине. Ја сам то и лане казао, па то исто морам да кажем и ове године г. Авакумовићу, који опет не зна ту разлику, између рачунске и буџетске године.

Г. Авакумовић налази још дефицит од 10 милиона динара, и наравно налази га на свој начин. Управо он га налази и у 14 и више милиона и ту се у опште никако не слажу рачунџије из опозиције, јер једни веле биће дефицит 5, други 8, трећи 10 а неки и више. Ну тек главно је да г. г. из опозиције понајвише узвикују: па ако дефицит није оволики, колико сте га лани правили он није ни оволики, коликог га је министар предвиђао. Ја сам га предвиђао у 3—4 а он је 5, и ја рекох да ја такву и толику омашку примам на се. Г. Авакумовић поставља извесне претпоставке, износи извесне рачуне и на основу тога изводи дефицит од 10 милиона динара, за који даље вели да може бити и 14 до 15 милијуна, наравно на основу рачуна о бруто приходима! На то ја имам

да му одговорим: да г. Авакумовић треба сам да срачуна или простије речено да сабере повишице на со, железницу и фондове и остале партије и кад све то сам учини, он ће се уверити да је мој рачун правилан и да је он правио „рачун без крчмара“. Ја опет попављам прошлогодишњи дефицит у 5 мил. дин. показао се сам на мањку анутитета и на завршетку рачуна за 1890 годину, он ће се сам и потврдити, но он може бити у неколико још и мањи, с тога што сви приходи од неплаћене старе порезе, до конца априла 1891 године иду на допуну прихода 1890 године. Дакле ја по моме знању рачунам на толики дефицит данашњи, али сад би ја имао да управим ово питање: кад г. Авакумовић налази да је данашњи дефицит 10 мил. дин., а ја велим да је у 1888 год. био 10 мил. дин., онда какав би дефицит он нашао за време владе, која је нама предходила, кад није било ни монопола дувана ни соли у државним рукама? — Тада би свакако он морао наћи дефицит од 20 мил. динара. Ја нити хоћу нити могу да кријем дефицит, који сам затекао, он је био 10 мил. дин., он се види у завршним рачунима, али велим и да је дефицит приходом од монопола дувана соли и железнице сведен на 5 мил. дин. Ја сам још већ напоменуо да су завршни рачуни грађени по старој шеми, управо да они нису потпуно прегледни. Рачуноводство у државној управи води се онако, како је старим законом прописано, а желети је да се још ове Скупштине узакони друго књиговодство, и онда би рачуни били прегледнији и разумљивији г. Авакумовићу него што су сад. Зато г. Авакумовић мучно чита и разумева за рачуне, али ја за то нисам крив.

Сад морам да се дотакнем још неких ствари, нарочито с тога, што би иначе утицај у Народном Представништву могао остати онако, као што га је г. Авакумовић у свом говору хтео да произведе, премда налазим да није место ни прилика улазити у ствари, које немају никакве везе са буџетом као што је то учинио г. Авакумовић. Тако је једно питање о зајму за експлоатацију железница. Г. Авакумовић казао је, како министар финансије није могао новац отуд добављен ни на шта друго употребити, до за откуп експлоатације државних железница а остатак за исплаћивање привремених дугова и проширење станица београдске и лаповске. Даље он вели г. министар финансија требао је да нам поднесе извештај са својим мишљењем, а то, што ће главна контрола казати и поднети извештај са својим мишљењем то се нас не тиче! Ту је г. Авакумовић са свим криво схватио и изнео целу ствар. У Уставу стоји просто: да је министар финансија дужан од сада да подноси извештај о утрошку свакога зајма Народној Скупштини, али пре него што донесе дужан је да пошаље тај извештај Главној Контроли, која о томе даје своје мишљење, на тек онда са мишљењем контроле долази ствар пред Народну Скуштину. И ја сам тако и урадио. Послао сам извештај о утрошку зајма за експлоатацију железничку Гл. Контроли и она ће га по прегледу послати Народној Скупштини. Г. Авакумовић је у заблуди, кад вели да Гл. Контрола може тек после 2 године то са своје стране да учини, јер то важи за преглед општих државних рачуна. А ово је са свим друга уставна одредба, и ја сам по њој морао и поступити.

Ја се нисам могао за љубав г. Авакумовића да огрешим о то законско наређење. Ја сам морао Главној Контроли послати цео преглед о утрошку реченог зајма. Она је звала мене, ми смо се објаснили и могу напред казати г. Авакумовићу, да Контрола не налази никакве неправилности, шта више налази да закључење зајма и извршење његово не само да се не противи одредбама закона, но да има и извесног успеха а који у закону није био предвиђен.

Даље г. Авакумовић помиње жујисансе. Тих жујисанса било је пређе и има их код свију зајмова. Жујисанс је пређе био 6 месеца, па је после сведен на првоме нашем зајму од 1888 на 3 месеца, па је сад сведен на један месец дана. Ја даље нисам могао да успем, то је колики сам до сада могао ја учинити, а кад г. Авакумовић дође за министра финансије, можда ће моћи још више да успе.

Даље г. Авакумовић каже: има, вели, и неких провизија. Нема никаквих других провизија него онај један на сто, који постоји код свих зајмова. Ја сам постигао толико, да сам париску групу побудио, да престану да и држава једном учествује у чисте добити на емисији зајмова и то са 15%. Тих 15% износе више но што износи сав жујисанс. Нека ми се не замери што сам морао о томе да говорим. Јер морао сам да говорим зато, што је г. Авакумовић нашао за потребно да о томе на памет говори.

Даље вели г. Авакумовић, да нисам утрошио одобрени зајам на оно, на што је Скупштина одобрила. Зајам за отплату и експлоатацију железнице ја сам утрошио тамо по закону онако, како га је Скупштина одобрила. Односно исплате бонова ја сам и онда казао — а молим да г. Авакумовић загледа у стенографске белешке, те да се о томе увери — да изузимам бонове, који остају код Народне Банке, и које она не жели да се плате, јер би она тиме изгубила од својих прихода и с тога да остану код ње. Тих бонова код Н. Банке, који стално остају, има 750.000 динара.

Даље вели да није ништа рађено на проширењу станица у Београду и Ланову. Ево вам, господо, београдске станице, коју сви видите и из виђења можете се уверити, да је она проширена, и ако се не варам то кошта на 300.000 динара. Дакле не стоји ни то, што је г. Авакумовић у овом погледу казао. Даље г. Авакумовић говорио је и о монополу соли, па вели: да је усљед повећане цене соли, увећан и приход монопола соли. Г. Авакумовић ће да на свој начин објасни тиме вишак прихода монопола соли. Ја ћу, господо, само толико на то да кажем, да је цена соли остала иста што сви знате, а друго још и то, да је српска држава самим одузимањем монопола соли из страних руку добила 2 милијона дин. чисте годишње добити; и то што сад има још више прихода и што ће бити више прихода у будуће, узрок лежи у томе, што је куповина соли успешно са Румунијом закључена. Сва г. г. трговци знаће врло добро, да је цена $3^1/_2$ дин. за све врсте соли врло повољна. Ето отуда је тај приход, а не као што га г. Авакумовић хоће да тумачи.

Даље г. Авакумовић поменуо је чак и железницу па вели: предлаже се некакав железнички зајам од 3,000,000 дин. а то с тога, што је главна државна благајна појела железници приходе, и дирекција железничка нема сад од куда да набави потребни материјал, него мора да прави зајам. Извор из кога је г. Авакумовић црпео податке није чист и јасан. (Чује се из опозиције: тако стоји у извештају). Молим вас, сад ја говорим, а ви после узмите реч на докажите противно како можете. Као што рекох извор из кога је г. Авакумовић црпео податке није веран с тога, што се прво не тражи никако зајам железнички, већ постунна одплата вагона и другог материјала, онако исто као и за јавне грађевине; и друго: државна каса није ништа појела железници, јер није имала шта да поједе, пошто железница није у стању да зајам за грађење њено исплаћује. Дирекција железничка рачуна на све већи саобраћај и за то су јој потребни нови вагони и више материјала. Управа железничка није могла и не може од једном из свог прихода да набави. Ви знате, господо, да смо ми пређе странсм друштву за експлоатацију железница доплаћивали 1,000.000 динара из државне касе, а сад имамо 1,000.000 дин. прихода, али још далеко смо од тога прихода, да железница баца чист доходак по простом финансиском рачуну: два пута два четири, јер железница треба прво да плаћа анутитете на зајмове и трошкове за експлоатацију, па тек оно, што би преко свега тога преосгало, то би био чист приход. Тога чистог прихода нема и неће га још за дуго бити и зато га државна благајна није могла ни појести.

Даље г. Авакумовић поменуо је или управо чак хтео да сумњичи неку операцију, коју сам ја вршио продајом лутриских лозова. Ја немам ништа више на то да одговорим г. Авакумовићу, до ово, да сам чинио само оно, што у закону стоји. У закону, који је, ако се не варам, вотиран 1886 год., овлашћује се г. министар финансије да продајом лутриских лозова исплати реквизицију и друге привремене дугове. То је закон, којим је вотиран и зајам на заложнице управе фондова, и ту се каже, да се лутријски лозови, којих је тада било на 70.000

ком, могу употребити на исплату привремених дугова, а у првој линији реквизиције, на што је зајам лутријски у први мах и био закључен. Том приликом имам да кажем, да се нисам надао да ће г. Авакумовић то питање покренути, да би могао одговарати у појединостима, али већ сад одмах у главноме могу да вам кажем, да сам нашао заложене све те лозове код Нар. Банке, и као залогу искупио сам их да њима плаћам реквизиције—значи искупио сам дуг, на који се плаћао интерес прво 5 и 6%—који сам после свео на 4%—и плаћао народу реквизиције лутриским лозовима, на које плаћамо интереса 3%. Тако је скинут један терет са државне касе, скинут један дуг, који је сачињавао $^3/_4$ вредности лутриских лозова, коју је држава дуговала Народној Банци, ја сам дакле лозове утрошио на оно, на што су законом намењени. Ако то нисам учинио, и ако би г. Авакумовић могао то да докаже, да сам ја нешто потрошио на друге циљи, ја га позивам да ме интернелише у Нар. Скупштини, па да му јавно фактима докажем. Зато ја противу такве инсинуације протестујем у Нар. Скупштини, а ето дајем прилике г. Авакумовићу и чикам га да противно докаже. То би просто значило, да сам ја учинио неку злоупотребу продавајући лозове да прикријем дефицит. Зато ја, господо, јавно ево тврдим, да сам са лозовима плаћао само оно, што је законом наређено т. ј. плаћао сам реквизицију, које и данас још има. Ја бих рад био да се та реквизиција што пре једном сва исплати, али се та реквизиција још повлачи за то, што се људи не јављају на време. Ја сам ето морао и о томе да говорим, што је г. Авакумовић чак и то неверно хтео да представи Нар. Представништву.

Господо, ја у даље појединости већ нећу више да улазим, јер чини ми се да би ме то далеко одвело. Ја ћу само још једно да наведем. Г. Авакумовић је приметио и то, да неке опозиције у завршним рачунима А. Б. и С. нису проведене кроз књиге, и по једној логици, којој ја никако не могу да следујем, налази, да је и ту државни дефицит!! У тој примедби, која се односи на ануитет руског и аграрног зајма каже се само то, да су ти ануитети плаћени из Управе Држ. Дугова са дотичних класа и тамо се воде, и за то нису ни унели у књиге гл. благајне, а кад се целокупни рачуни закључе и кад се све прекорачени кредити одобре, онда ће се видети да је све једно исто. То је једна проста фармална ствар, при којој о дефициту не може ни речи бити. По тој логици Авакумовићевој изашло би, да су и сви прекорачени кредити и сви привремени издаци, који су већ давно урачунати, некакав још отворен дефицит. Ти прекорачени кредити повлаче се још из времена владавине либералске. (Пљескање и жагор). Указ, који сам поднео ономан Скупштини, показује, да прекорачени кредити датирају од 1873 год. То све није још провучено кроз књиге главне благајнице а не може се провести кроз књиге, док се не одобри од стране Скупштине. И сад г. Авакумовић по својој логици има права да отуд закључи, да су све те огромне суме дефицити, које сад морамо да плаћамо, и онда би изашло да ми сад имамо да плаћамо дефиците још из либералне владавине. Ово су важнија питања, на која сам сматрао за дужност да одговорим. У остале појединости нећу за сада више да улазим.

На завршетку мога говора имам да кажем у главноме оно исто, што сам и јуче рекао, и на што се увек морам да враћам; да чисто и јасно пред Народним Представништвом кажем, што сам и у финанциском одбору казао: да наш дефицит још у толико варира, у колико ми немамо данас организоване финанциске администрације, која би нам приходе државне на време наплатила; кад би имали добро уређену финанциску администрацију, кад би финансијску одвојили од полицијске власти, па је пренели на чисто финанциске органе, ми би онда имали много мање дефицита, него што га имамо данас. Јер предрачуњени дефицит може се повећати у толико, у колико се новац не може на време да унесе у државну касу. Г. Авакумовић каже, да сам ја лане рекао, да ће дефицит бити мањи, а он је у ствари ево нешто већи. Међутим ја сам већ казао, да је тај дефицит порастао отуда, што приход није на време наплаћен и у државну касу унесен. Дакле прво је нужно организовање финанциске администрације и ја сам то већ напоменуо у моме извештају, да се тежиште поправке финанциског стања налази у томе, да се нарочите пореске управе образују, а то је садржано у пројекту о пореском поступку, који је већ пред Држ. Саветом. Поред те стране административне, на коју ја врло много полажем, лек нашим финанцијама могу да видим и нађем само у позитивним или негативним мерама или у обе заједно. Негативан пут је: да се расходи смање. Нека се нађе пута и начина да се масивнији издаци јаче позиције расхода смање и ја ћу приступити на то, ако нађемо да то може да буде. То је један пут, али је то тежак и мучан пут. Србија има тежак географско политички положај, она је на удару а окружена са свију страна непријатељем тако, да она данас није у стању, да свој војни буџет без повреде свога интереса знатно смањи. Хоћемо ли да пођемо на просвету па да основне школе скинемо и да их пренесемо на општине? И то би била једна осетна ушгеда, нека се то предложи и узакони, али ја држим, да се тим путем негативним мало постиже. Много се више даје постићи позитивним путем, а то је стварањем нових извора. Измене пореског закона у таквоме духу, да већи терети падну на имућније сталеже а сиротнијима да се олакша, даље трошарином може се добити толико, да се дефицит сведе на најмању меру. Ето то су путеви, којим се може постићи толико жељена равнотежа. Најзад понављам да ми имамо изгледа да ће повишени приходи на монополу дувана, соли и жељезници, на међународној пошти (нарочито ако индијска пошта преко наше земље пође) даље нови трговински уговори, нашто нарочиту важност полажем, тек бити у стању да нас потпуно спасу. Овим ће се средствима тек у току две три године под разумном управом моћи буџет стално да поправи. Ја сам до сада, како сам по моме знању схватио, учинио све оно, што треба и што сам могао, а сад остаје онима који кажу да нема никако дефицита у буџету, да они учине позитивне предлоге, — којим се Србија од јеном преко ноћ из стања банкротства може да преведе у стање финансијског благостања, које у осталом нигде у Јевроии не постоји за то, што је невоља оружаног мира опште европска невоља.

Ј. Авакумовић — После мог првашњег говора ја не бих узимао реч, јер нисам рад да злоупотребљавам стрпљење Скупштине, али пошто ме поменуо г. министар и то на начин, који не доликује парламентарној дебати, дозволите ми само неколико речи да одговорим на то (Потпредседник: Молим вас, само се можете бранити ако сте нападнути, или исправити своје наводе, ако су погрешно цитирани).

Г. министар је казао кад г. Авакумовић буде министар финансије, он нека поднесе буџет са мање прихода и расхода То није пут и начин, којим се у парламенту објашњава. У осталом и ја и г. министар знамо, да је врло тешко бити министар финансије у Србији.

Ну признаће и г министар да је то у исто време најчаснија улога у Србији, и да онај, који мисли да учини стварне услуге земљи, може тежити да узме финансијску управу у своје руке. Али она друга ствар.... (Потпредседник: у члану 53 пословног закона каже се овако: „ако посланик тражи реч ради тога да исправи своје наводе...) Молим вас да исправим.

Г. Министар каже, да сам ја њега сумњичио за неке лозове. Ја га нисам сумњичио, већ сам казао, да је та сума употребљена за покриће дефицита. А што је министар рекао, да их је употребио на исплату реквизиција, то је нетачно, јер ево његовог извештаја, где се каже да је употребио други број лозова на исплату реквизиције. То је једно, а друго министар каже, да сам ја нетачно цитирао његов извештај. Ево његовог извештаја, од 3-ћег Новембра 1889 г., у коме изриком каже, да ће платити све бонове и привремене дугове, дакле као што сам ја мало пре прочитао. Стенографске су белешке ту. Нека остану његове речи и моје, па ће се видети да ја нисам неверно говорио. —

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Одговорни уредник **Ранко Петровић**

Штампа краљ. српске државне штампарије